

Verkiezingsprogramma

2026–2030

**!eef
baar**

SCHOUWEN
DUIVELAND

**Verder bouwen
aan een leefbaar eiland**

#leefbaar #schouwenduiveland

van en voor alle inwoners en ondernemers

Voorwoord

Leefbaar Schouwen-Duiveland staat al 25 jaar midden in onze samenleving. Vanaf 2002 vertegenwoordigen we jullie in de gemeenteraad, vanaf 2010 dragen we ook bestuurlijke verantwoordelijkheid in het college.

We durven keuzes te maken en blijven trouw aan onze uitgangspunten. Geen grillige koerswijzigingen, maar realistisch beleid met oog voor nieuwe ontwikkelingen, actuele uitdagingen en veranderende behoeften in onze samenleving. Altijd met het belang van onze inwoners en ondernemers voorop.

We staan voor goede en passende voorzieningen in de kernen die bereikbaar en toegankelijk zijn voor onze inwoners. Een eiland waar kinderen veilig kunnen opgroeien, goed onderwijs krijgen en zich kunnen ontwikkelen. Een eiland waar inwoners naar elkaar omkijken, samen verantwoordelijkheid nemen voor hun omgeving en waar professionele zorg- en ondersteuning beschikbaar zijn als dat nodig is. Een eiland waar iedereen meetelt én mee kan doen.

Onze inwoners en ondernemers weten als geen ander wat er leeft en speelt in hun stad, wijk of dorp. Wij zetten in op betrokkenheid, samenwerking en participatie. De stads- en dorpsvisies zijn daar een goed voorbeeld van. Wij blijven daar de komende periode vol op inzetten

Politiek begint niet in het gemeentehuis, maar in de samenleving. Daarom komen we ook de komende raadsperiode jaarlijks met onze tent naar alle kernen om te luisteren en in gesprek te gaan met inwoners en ondernemers.

Trots presenteer ik namens mijn fractie en het bestuur ons verkiezingsprogramma 2026-2030

‘Verder bouwen aan een leefbaar eiland’

Ron Brink

Lijsttrekker Leefbaar Schouwen-Duiveland

SPEERPUNTEN

1. Een veilig en leefbaar eiland

Leefbaarheid kan niet zonder veiligheid; onze inwoners moeten zich veilig kunnen voelen, thuis en op straat. We zetten in op verdere professionalisering van de handhaving, een stevige aanpak van overlast, vandalisme, geweld en (drugs)criminaliteit en geven brandveiligheid een hoge prioriteit. We blijven tegen het vestigen van een coffeeshop op ons eiland.

2. Bouwen in alle kernen en voorrang voor eigen inwoners

In alle kernen moet gebouwd kunnen worden, zowel in de kern als aansluitend aan de rand van de kern. We geven onze inwoners voorrang bij de toewijzing van woningen via een voorrangregeling op basis van sociale en economische binding. Er moeten voldoende woningen zijn voor starters zodat onze jongeren op ons eigen eiland hun toekomst op kunnen bouwen. We streven naar eenvoudige, toepasbare regels en korte gemeentelijke procedures, zodat woningbouw en ontwikkeling op ons eiland sneller, goedkoper en realistischer kunnen plaatsvinden.

3. Stads- en dorpsvisies

We blijven de komende jaren samen met inwoners en ondernemers stads- en dorpsvisies opstellen en uitvoeren.

4. Kernen en voorzieningen voor iedereen bereikbaar

We investeren in verkeersveilige wegen, goede fiets- en wandelvoorzieningen en voldoende parkeerruimte. We kiezen daarbij voor innovatieve oplossingen en lokaal maatwerk per kern, passend bij de schaal en het karakter van de kern. Het parkeervignet breiden we uit en we onderzoeken of we het gericht kunnen inzetten om dagtoeristen en campers eerlijk te laten meebetalen aan onze voorzieningen.

5. Balans tussen toerisme en leefbaarheid

Toerisme, horeca en recreatie zijn van groot belang voor onze economie, werkgelegenheid en het behoud van onze lokale voorzieningen. Er moet evenwicht zijn tussen levendigheid en leefbaarheid. We handhaven de bestaande stop op nieuwvestiging recreatie. We staan wel voor kwaliteitsverbetering en verduurzaming van bestaande bedrijven en het spreiden van de gasten over de seizoenen.

6. Opvang asielzoekers en Oekraïners en huisvesting statushouders

In de noodopvanglocatie in Zierikzee vangen we *maximaal 250 asielzoekers op, voor een periode van maximaal 5 jaar*. We werken niet mee aan uitbreiding van het aantal asielzoekers en ook niet aan verlenging van de looptijd. We blijven tegen een regulier AZC op ons eiland. De taakstelling voor huisvesting van statushouders mag niet ten koste gaan van de woonkansen van onze eigen inwoners.

7. Leefbare kernen met betrokken inwoners

Iedereen telt mee en doet mee. Zonder betrokken inwoners geen leefbare kernen. We blijven inzetten op participatie en ontmoeting. Dorpshuizen en wijkgebouwen zijn belangrijke ontmoetingsplekken die we blijven steunen. De basisscholen blijven waar mogelijk in de kern en in elke kern zijn er speel- en beweegvoorzieningen voor jong en oud. We zorgen ervoor dat passende zorg en welzijn voor alle inwoners dichtbij, toegankelijk en bereikbaar is en hebben daarbij speciale aandacht voor kwetsbare jongeren en senioren, inwoners met een beperking en mantelzorgers.

8. Sport, Cultuur, (immaterieel) erfgoed en evenementen

Sport, cultuur en lokale evenementen verrijken het leven van jong en oud. Daarom stimuleren en faciliteren we initiatieven die gedragen worden door al die onmisbare vrijwilligers die dit voor ons eiland in stand houden. We koesteren ons (immaterieel) erfgoed. We ondersteunen de musea, de streekcultuur en jongerenvoorzieningen zoals Brogum en De Pul.

9. Lokale ondernemers

Lokale ondernemers zijn de spil van onze economie en daarom zeggen wij: 'Wees loyaal, koop lokaal' en dat geldt natuurlijk ook voor de gemeente! We bouwen het ondernemersloket verder uit, streven naar deregulering en ondersteunen onze ondernemers bij het realiseren van hun plannen.

10. Verduurzaming, milieu, klimaat, stikstof en zoet water

We verduurzamen woningen, maatschappelijke voorzieningen en bedrijven op een haalbare, betaalbare en praktische manier. De focus ligt op lokaal opwekken, bufferen en gebruiken van energie. Het stikstofprobleem moet worden opgelost, zodat onze boeren kunnen boeren en onze ondernemers kunnen ondernemen. Voldoende beschikbaarheid van zoet water is niet vanzelfsprekend en is cruciaal voor ons eiland. We blijven, samen met de provincie en andere partners, inzetten op duurzame oplossingen.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	6
VEILIGHEID.....	7
WONEN	7
DUURZAAMHEID, KLIMAAT EN MILIEU	11
BEREIKBAARHEID	13
LEVEN EN LEEFBAARHEID.....	15
WERKEN	21
BESTUUR EN BURGERZAKEN	25

INLEIDING

DUIDELIJK, HELDER EN HERKENBAAR!

Leefbaar Schouwen-Duiveland is een lokale partij zonder enige binding met een provinciale of landelijke partij. Dat heeft als voordeel dat we niet gebonden zijn aan landelijke standpunten en ons volledig kunnen richten op wat er leeft en speelt op ons eigen eiland. We staan middenin de eilandelijke samenleving. De meningen van inwoners en ondernemers spelen een belangrijke rol bij onze besluitvorming. We benaderen alles met gezond verstand en laten ons in onze keuzes leiden door duidelijkheid, menselijkheid en realisme. We willen vooral geen luchtkastelen bouwen, maar praktisch uitvoering geven aan haalbare en betaalbare plannen die passen bij de aard en de omvang van onze gemeente.

DISCLAIMER

We leven in een dynamische wereld die voortdurend in beweging is. Er zijn in de loop van een periode altijd nieuwe ontwikkelingen en omstandigheden waar we op in moeten spelen. Dat doen we altijd met gezond verstand en in het belang van al onze inwoners en ondernemers. In een verkiezingsprogramma kun je nooit alles kwijt waar je wel iets van vindt en iets mee wilt als partij. Als iets niet expliciet in ons programma, wil dat dus niet zeggen dat we het niet belangrijk vinden.

Verder Bouwen aan een Leefbaar eiland!

De gemeente is er voor de inwoners, en niet andersom!

VEILIGHEID

Zonder veiligheid geen leefbaarheid. Veiligheid is een basistaak van de gemeente. We zorgen voor een veilige leefomgeving waarin inwoners zich veilig, beschermd, gezien en gehoord voelen en ook zelf verantwoordelijkheid nemen.

- **Preventie en bewustwording:** Voorlichting over inbraak, ondermijning, digitale veiligheid en risico's voor jong en oud wordt actief georganiseerd. Jongerenwerkers gaan in gesprek met jongeren op hangplekken. We stimuleren ouders, scholen en inwoners om verdachte situaties en druggerelateerde risico's bij jongeren te signaleren.
- **Handhaving en toezicht:** Het lokale handhavingsteam is zichtbaar in onze kernen en wordt verder geprofessionaliseerd. De omvang van de formatie Boa's wordt afgestemd op de taken, ambities en prioriteiten van onze gemeente. Handhaving en toezicht worden effectief ingezet om overlast, vandalisme en geweld succesvol aan te pakken.
- **Veiligheid in de openbare ruimte:** Coffeeshops worden niet toegestaan. Donkere en/of onveilige kernen waar geregeld incidenten plaatsvinden worden verlicht en waar nodig voorzien van camera's. Via Buurt-apps wordt de betrokkenheid van onze inwoners bij veiligheid gestimuleerd en vergroot.
- **We zijn voorbereid op rampen:** Er zijn rampenplannen waarmee periodiek wordt geoefend. Inwoners krijgen voorlichting over handelen bij nood en het belang van een noodpakket.
- **Brandveiligheid:** Reactietijden en dekking zijn cruciaal voor onze brandveiligheid. Daarvoor moet iedere post voldoende goed opgeleide brandweervrijwilligers hebben. De brandweervrijwilligers verdienen onze aandacht en respect; zij staan dag en nacht klaar voor onze veiligheid. Bij een prio-1 melding telt iedere seconde. We monitoren de reactietijden en de dekking en faciliteren de lokale brandweervrijwilligers om bij een melding zo snel mogelijk op de kazerne te kunnen zijn.

WONEN

Om de leefbaarheid van onze kernen in de toekomst te borgen, streven we ernaar om te groeien naar 40.000+ inwoners. Dat is nodig om de voorzieningen in onze kernen te kunnen behouden, om te zorgen dat onze ondernemers voldoende medewerkers kunnen vinden en binden, én om te zorgen dat er in iedere kern voldoende vrijwilligers zijn. Om dat te bereiken zetten we in op:

Betaalbaar wonen voor onze eigen inwoners in al onze kernen

- **Bouwen in iedere kern:** In iedere kern moet gebouwd kunnen worden met respect voor het karakter van de kern. Hoogbouw van meer dan drie verdiepingen wordt beperkt.
- **Versterken van de bestaande kernen:** Geen megawijken of compleet nieuwe kernen. Wel betaalbare en passende woningbouw in iedere kern. Leegstaande (school)gebouwen in de kern worden herbestemd en ingezet voor woningbouw. Uitbreiding aan de rand van de kern met ‘een straatje woningen erbij’.
- **Betaalbare woningen:** De focus ligt op het realiseren van sociale huurwoningen, midden huurwoningen en betaalbare koopwoningen. De woningen zijn levensloopbestendig en dus geschikt voor starters, gezinnen, senioren en inwoners met en beperking. Plannen die starters en doorstromers echt voorruit helpen krijgen voorrang. Zo realiseren we zowel instroom als doorstroom op de woningmarkt. Op beperkte schaal blijft het bouwen van duurdere woningen mogelijk.
- **Prioriteit voor eigen inwoners:** We geven onze eigen inwoners voorrang binnen de wettelijke kaders en denken daarbij creatief in kansen. Er moet een voorrangsregeling komen bij de toewijzing van huurwoningen door Zeeuwend. Criteria daarbij zijn sociale en economische binding. Ook faciliteren we mensen die zich hier permanent willen vestigen om hier te wonen, werken, leven en actief deel uit te maken van onze samenleving.
- **Regie en grondbeleid:** Met een actief grondbeleid houdt de gemeente regie op woningbouw. We gebruiken daarvoor locaties die we al in bezit hebben en kopen zo nodig ook grond aan op strategische locaties. We werken daarbij samen met Zeeuwend en (lokale) marktpartijen en betrekken ook de stads- dorps- en wijkraden.
- **Voldoende bouwlocaties:** We plannen extra woningen in (130%) bovenop de woningbouwopgave zodat we ook genoeg woningen kunnen bouwen als er plannen vertraging hebben of zelfs helemaal niet door kunnen gaan.

Woonkansen voor jongeren en jonge gezinnen

- **Startersleningen:** Op initiatief van Leefbaar Schouwen-Duiveland zijn de mogelijkheden van de starterslening verruimd zodat meer (jongere) starters er gebruik van kunnen maken. Wij waren, zijn en blijven vóór het garanderen van voldoende budget voor de startersleningen.
- **Duurzaam betaalbare koopwoningen:** We zetten in op het borgen van de betaalbaarheid van koopwoningen ook na de eerste koop en nemen daarvoor zo nodig initiatieven. Daar zijn constructies voor zoals bijvoorbeeld de ‘Kopen naar Wens’ constructie van Zeeuwend.

- **Flexibele woonvormen:** We zetten in op flexibele, tijdelijke woonvormen die kwalitatief zo goed zijn dat ze als de regelgeving dat toestaat ook permanent kunnen blijven staan.
- **Doorstroming senioren:** We stimuleren dat senioren tijdig te verhuizen naar kleinere, levensloopbestendige woningen zodat er woningen beschikbaar komen voor jongeren en gezinnen.

Kleinschalige en innovatieve woonvormen

We stimuleren kleinschalige innovatieve woonvormen zoals bijvoorbeeld:

- **Erfdelen:** Voormalige boerderijen ombouwen naar 4-8 kleine betaalbare woningen met gedeelde voorzieningen in de boerderij. Bewoners wonen er samen, kijken naar elkaar om en zorgen voor elkaar.
- **Duo-wonen:** Senioren delen hun woning. Beneden voor henzelf, boven voor jongeren. Zo kunnen senioren in hun eigen huis zelfstandig blijven wonen en komt er voor jongeren betaalbare woonruimte beschikbaar.
- **Combinatie-wonen:** Flexibele (tijdelijke) woonvormen waarin meerdere doelgroepen samenleven, zoals senioren en jongeren.
- **Buiten-ge-wonen:** Geclusterde woonvormen in het buitengebied aansluitend aan een kern.
- **Woonvormen voor inwoners met dementie:** Kleinschalige woonvormen waar bij voorkeur ook woonruimte is voor de niet dementerende partner.

Minder en toepasbare regels en snellere doorlooptijd procedures

- **Stikstofproblematiek:** De gemeente is niet verantwoordelijk voor het oplossen van de stikstofproblematiek die van buit ons eiland komt. Samen met de provincie moeten we druk uitoefenen op de landelijke overheid die moet zorgen voor realistische normen en praktisch toepasbare rekenmodellen die niet ons hele eiland op slot zetten. Dat is belangrijk zodat onze boeren kunnen blijven boeren, onze inwoners kunnen wonen en onze ondernemers kunnen ondernemen!
- **Sneller, simpeler en goedkoper bouwproces:** De rijksoverheid zet in op het Schrappen van Tegenstrijdige en Overbodige Eisen en Regelgeving (STOER) om sneller, efficiënter en goedkoper kwalitatief goede woningen te kunnen bouwen. Wij sluiten hier actief bij aan: We zetten geen extra gemeentelijke regels bovenop de landelijke regels en kijken kritisch naar onze eigen leges!

- **Eenduidig en simpel omgevingsplan:** We willen een omgevingsplan met lange termijn doelen dat zo eenduidig en simpel mogelijk is en waar zo min mogelijk ingewikkelde regels in staan. Dat voorkomt onnodig lange procedures. Daarom schrappen we voordat het omgevingsplan opgesteld wordt in overleg met lokale marktpartijen alle overbodige bestaande regels die geschrapt kunnen worden.
- **Respect voor agrarische bedrijvigheid:** Als je er voor kiest om in het buitengebied te gaan wonen dan moet je de agrarische bedrijvigheid accepteren en respecteren. Ondernemers mogen niet beperkt worden door nabij wonenden.

Opvang asielzoekers, Oekraïners en huisvesting van statushouders

We nemen onze verantwoordelijkheid en zorgen binnen onze taakstelling voor huisvesting van statushouders en opvang van asielzoekers en ontheemden (Oekraïners).

- **Noodopvang Zierikzee:** Onder druk van de landelijke spreidingswet en om te voorkomen dat het COA asielzoekers vestigt in onze hotels en/of op onze recreatieparken hebben we ingestemd met de komst van een Noodopvang locatie voor maximaal 250 asielzoekers voor maximaal 5 jaar tegenover het gemeentehuis in Zierikzee. Dat is een harde grens: Leefbaar werkt niet mee aan het opvangen van meer dan 250 asielzoekers in de noodopvang en stemt niet in met het langer dan 5 jaar openhouden van de noodopvang.
- **Geen AZC op ons eiland:** Leefbaar was, is en blijft tegen de vestiging van een regulier Asiel Zoekers Centrum (AZC) op ons eiland.
- **Huisvesting statushouders:** Onze taakstelling voor huisvesting statushouders past niet bij de aard en schaal van ons eiland. Daardoor hebben we een forse achterstand in het realiseren van die taakstelling. De huisvesting van statushouders mag niet ten koste gaan van de woonkansen van onze eigen inwoners. We moeten voorkomen dat de provincie de regie overneemt. We pleiten daarom voor het inzetten van ‘doorstroomlocaties’ of flexibele tijdelijke units voor de huisvesting van statushouders.
- **Verdeling opvang Oekraïners:** De opvang van asielzoekers/Oekraïners is een provinciale opgave. Meerdere Zeeuwse gemeenten die geen opvang bieden aan asielzoekers hebben wel opvangplekken voor Oekraïners beschikbaar die nog niet benut worden (oktober 2025). Wij vinden dat zij een deel van onze opgave voor de opvang van Oekraïners in moeten vullen.

DUURZAAMHEID, KLIMAAT EN MILIEU

Praktisch en realistisch verduurzamen

Verduurzaming van woningen, maatschappelijke voorzieningen en bedrijven moet haalbaar, betaalbaar en praktisch uitvoerbaar zijn. Dat geldt ook voor initiatieven in verband met de doelen van de transitie visie warmte

- **Begrijpelijke, betaalbare en haalbare verduurzaming van bestaande woningen:** Inwoners worden actief geïnformeerd over mogelijkheden om hun woning te verduurzamen en subsidie die ze daarvoor aan kunnen vragen. Zo nodig worden ze ook ondersteund bij de uitvoering.
- **Praktische en realistische projecten:** Duurzame projecten moeten praktisch te realiseren zijn. We zetten geen extra lokale eisen bovenop landelijke eisen, behalve als extra eisen noodzakelijk zijn om te kunnen bouwen (bijvoorbeeld in verband met stikstof).
- **Subsidies voor opwekken- en opslaan van duurzame energie:** Subsidies voor zonnepanelen, warmtepompen zijn laagdrempelig en mogen worden gecombineerd met een subsidie voor energieopslag. Elektrische auto's moeten voor zover mogelijk opgeladen kunnen worden bij de eigen woning, ook als inwoners geen eigen oprit hebben.
- **Windenergie:** Geen grote windturbines meer op ons eiland. In het buitengebied bij bestaande bebouwing zijn kleine windmolens met een maximale tiphoogte van 21 meter of 'wokkels' wel toegestaan.
- **Lokaal opwekken, lokaal bufferen en lokaal gebruiken van duurzame energie:** Door in te zetten op een combinatie van lokaal opwekken, bufferen en gebruiken van energie verminderen we de netcongestie en streven we op een betaalbare en praktische manier naar een energieneutraal eiland.
- **Energiehubs voor bedrijven:** We stimuleren het realiseren van energiehubs op bedrijventerreinen zodat bedrijven samen optimaal gebruik kunnen maken van lokaal opgewekte duurzame energie in combinatie met gezamenlijke lokale opslag van energie.
- **Verduurzaming maatschappelijk vastgoed:** Als maatschappelijke voorzieningen zoals dorpshuizen, gymzalen of sporthallen toe zijn aan vernieuwing dan verkiezen we voor verbouw en verduurzaming boven sloop en nieuwbouw. Circulariteit is het uitgangspunt.
- **Beperken terugleverkosten zonnestroom voor huurders:** We stimuleren Zeeuws-Vlaanderen om zonnepanelen op daken van huurwoningen standaard te combineren met een thuisbatterij zodat huurders de opgewekte energie zoveel mogelijk zelf kunnen gebruiken en zo min mogelijk stroom terug hoeven te leveren aan het net.

- **Locaties zonneparken:** Als het aanleggen van zonneparken noodzakelijk is dan kan dat alleen op industrieterreinen of op plekken waar al energie wordt opgewekt, zoals bijvoorbeeld Windpark Krammer. Grootschalige projecten om energie op te wekken kunnen niet gerealiseerd worden voordat het 150Kv station in bedrijf is, tenzij de lokaal opgewekte energie ook lokaal gebufferd kan worden.

Klimaat, natuur, milieu en biodiversiteit

We zorgen voor een toekomstbestendig, schoon en biodivers eiland met aandacht voor klimaatadaptatie, milieu en leefomgeving.

- **Klimaat adaptief en toekomstbestendig bouwen:** We bouwen klimaat adaptief en dus toekomstbestendig door te zorgen voor voldoende waterberging, een goede afwatering en voldoende groen om wateroverlast en hittestress in onze woonkernen te voorkomen en de biodiversiteit te versterken. Bij de stads- en dorpsvisies is het toekomstbestendig en klimaat adaptief inrichten van de openbare ruimte een aandachtspunt.
- **Een schoon en veilig eiland:** We zetten in op een zo schoon en veilig mogelijk eiland. We streven ernaar om van Schouwen-Duiveland de schoonste plattelandsgemeente van Nederland te maken! Bestaande, maar ook nieuwe lokale initiatieven om zwerfafval en straatval te bestrijden kunnen op onze steun rekenen. Openbare afvalcontainers in onze kernen staan op logische, goed bereikbare plekken en zijn voor zover mogelijk ondergronds.
- **Klimaatbestendige beplanting:** Ons klimaat verandert; het gevolg daarvan is dat niet alle boom- en plantensoorten die ‘inheems’ zijn het ook in de toekomst nog goed blijven doen. Daarom worden in de openbare ruimte en op recreatieterreinen naast inheemse bomen en struiken ook niet inheemse maar wel klimaatbestendige bomen en struiken (maar geen invasieve soorten) toegepast.
- **Milieustraat:** De milieustraat op het industrieterrein in Zierikzee wordt te klein voor de vele verschillende afvalstromen die er nog steeds bij komen. De gemeente moet onderzoeken of het nodig is om naar een nieuwe, grotere locatie te verhuizen waar we nog beter en meer afvalstromen kunnen scheiden.
- **Stikstofproblematiek:** De gemeente ondersteunt initiatiefnemers van voor ons eiland belangrijke projecten en ondernemers die worden gehinderd door de stikstofproblematiek. We staan in die gevallen als gemeente naast de initiatiefnemer om samen te bekijken of, hoe en onder welke voorwaarden het wél kan.

- **Biodiversiteit:** Projecten die onze biodiversiteit ontwikkelen en versterken, zoals de bloeiende akkerranden en het patrijzenproject, ondersteunen we van harte. We onderzoeken als gemeente hoe de biodiversiteit in de kernen verbeterd kan worden. We betrekken daar ondernemers, verenigingen en inwoners bij en nemen biodiversiteit mee als aandachtspunt in ons groenonderhoud en bij de stads- en dorpsvisies/plannen. De Aziatische Hoornaar is een grote bedreiging voor onze biodiversiteit. Het gaat niet meer lukken om deze soort uit te roeien. We doen wel een ultieme poging om de populatie beheersbaar te houden.

BEREIKBAARHEID

Bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid zijn randvoorwaarden voor het realiseren van onze verantwoorde groeiambitie. Leefbaarheid kan niet zonder bereikbaarheid. Onze inwoners moeten de voorzieningen op ons eiland en elders kunnen bereiken.

Bereikbaarheid van onze kernen en voorzieningen

- **Bereikbare voorzieningen:** De mobiliteit van onze inwoners en de bereikbaarheid van onze voorzieningen en kernen zijn belangrijke voorwaarden voor een leefbare samenleving. Al onze kernen en voorzieningen én belangrijke voorzieningen buiten ons eiland, zoals scholen of zorginstellingen, moeten goed bereikbaar zijn, ook voor inwoners zonder auto en/of rijbewijs. Wij blijven kritisch volgen of het openbaar busvervoer, het aanvullende flexvervoer en eventueel ook andere vervoersvormen dat samen voldoende borgen en nemen zo nodig initiatief.
- **Goed bereikbare toeristische trekpleisters:** Onze toeristische trekpleisters moeten goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. We zetten in op duidelijke meertalige informatie en op seizoensgebonden extra buslijnen.
- **Goed en betaalbaar openbaar vervoer:** We blijven bij de provincie pleiten voor behoud en uitbreiding van de buslijn die alle dorpen aandoet (huidige lijn 395). Het openbaar vervoer van- en naar ons eiland moet ook over grotere afstanden aantrekkelijk blijven. We pleiten bij de provincie voor het op deze lijnen inzetten van comfortabele snelbussen met wifi en goed zitcomfort.
- **Ondersteuning lokale mobiliteitsinitiatieven:** Wij ondersteunen initiatieven die de mobiliteit van onze inwoners en de bereikbaarheid van onze kernen bevorderen. Voorbeelden daarvan zijn de schoolbussen van Zonnemaire en de deelauto's.
- **Innovatieve mobiliteit:** We spelen in op nieuwe ontwikkelingen die de mobiliteit van onze inwoners kunnen verbeteren zoals bijvoorbeeld autonoom vervoer dat in de toekomst een belangrijke rol kan spelen in de 24/7 bereikbaarheid van onze kernen en voorzieningen.

- **Verbeteren verkeerssituatie rondom Zierikzee:** Het verbeteren van bereikbaarheid van- en de verkeersveiligheid rondom Zierikzee vraagt meer investeringen dan wegbeheerder Rijkswaterstaat bereid is te doen*¹. Een substantiële cofinanciering vanuit ons als gemeente is onontkoombaar. Wij zijn bereid die te doen! Het afgelopen jaar hebben we deze bereidheid al getoond door aanvullend budget beschikbaar te stellen voor het aankopen van gronden en om substantiële financiële bijdragen voor de aanleg van drie (turbo)rotondes met drie fiets- en voetgangerstunnels mogelijk te maken.
- **Verbeteren verkeersveiligheid en doorstroming tracé Zierikzee Burgh-Haamstede:** Het type verkeer in combinatie met de verkeersintensiteiten op het tracé Zierikzee Burgh-Haamstede vraagt om een breder profiel van de wegen en ruimere afstanden tot de fietspaden (bron: RWS Omgevingsscan-Beoordeling Rijks N-wegen, N57, N59) *¹.
- **Nieuwe Midden-Zeelandroute:** Wij willen een actieve participatie in de discussie over een de nieuwe Midden-Zeelandroute, die van Goes naar Rotterdam over ons grondgebied gaat (over de N256 en N59 vanaf de Weg van de Val tot aan Bruinisse) *¹ en daarmee de volgende opgaven kent:
 - Vervanging van de verkeersregelininstallaties door turborotondes bij Nieuwerkerk en Oosterland, beiden aangevuld met een fiets- en voetgangerstunnel;
 - De aanleg van een fiets- en voetgangerstunnel bij Bruinisse.
 - Ontwerp en afstemming is samenspraak met de dorpsraden van deze kernen!

**¹ Dit zijn niet onze wegen, we gaan er dus niet zelf over maar we zullen de initiatieven steunen voor een permanente en blijvende lobby vanuit onze gemeente/provincie om het Rijk op dit dossier in beweging te krijgen.*

Verkeersveiligheid en parkeren

We zorgen voor veilige wegen, goede fiets- en wandelvoorzieningen en voldoende parkeermogelijkheden, zodat mobiliteit, leefbaarheid en verkeersveiligheid voor al onze inwoners en gasten worden gewaarborgd.

- **Veilig doorgaand verkeer:** Waar mogelijk moet de doorgaande weg uit de kern. We attenderen weggebruikers preventief op hun snelheid met smileys en doen gericht verkeersonderzoek op plaatsen die gevaarlijk zijn en/of waar te hard wordt gereden. Zo nodig worden er aanpassingen gedaan aan de weg om te hard rijden tegen te gaan en de veiligheid te verbeteren. Waar mogelijk worden de verkeersstromen fietsers en zwaar (landbouw) verkeer van elkaar gescheiden. Eigen verantwoordelijkheid en gezond verstand van de weggebruikers blijven het uitgangspunt!

- **Maatwerk per kern:** Verkeersveiligheid en parkeren wordt lokaal bekeken en aangepakt binnen de uitvoering van de stads- en dorpsvisies.
- **Innovatief parkeren:** Waar mogelijk creëren we extra parkeer- en oplaadruimte. We kiezen daarbij voor innovatie en onderzoeken de mogelijkheden om dubbeldeks parkeren mogelijk te maken, waarbij het tweede dek tevens werkt als zonnepaneel. Dit tweede dek is bestemd voor vergunninghoudersparkeren buiten kantoortijden. Zo creëren we extra parkeerruimte waar die schaars is en faciliteren we het opladen van elektrische auto's.
- **Wijkexperimenten:** In de woonwijken ten westen van het centrum van Renesse wordt overlast ervaren van recreatie- en zoekverkeer. We doen een experiment met geautomatiseerde toegang tot de wijk op basis van kenteken.
- **Uitbreiden parkeervignet:** Op ons initiatief is er een parkeervignet voor inwoners ingevoerd zodat zij gecompenseerd worden voor de hogere parkeertarieven. We breiden de mogelijkheden van het parkeervignet uit en onderzoeken of we het vignet ook gericht in kunnen zetten als oplossing voor het laten meebetalen van dagtoeristen en campers aan onze voorzieningen.
- **Aantrekkelijke fiets- en wandelgemeente:** We investeren als gemeente in voldoende fietsenstallingen, veilige fietsroutes en voetpaden. Bij het autoluw maken van kernen is het realiseren van voldoende (bewaakte) fietsenstallingen met oplaadmogelijkheden voor elektrische fietsen een belangrijk aandachtspunt.

LEVEN EN LEEFBAARHEID

Goede voorzieningen passend bij de schaal van de kern

Al onze kernen moeten leefbaar blijven en voorzieningen hebben die passen bij de aard en schaal van de kern. Voorzieningen waaronder sportvoorzieningen moeten ook toegankelijk zijn voor inwoners met een beperking.

- **Stads- en dorpsvisies:** Iedere kern krijgt een stads- of dorpsplan. Inwoners participeren bij het opstellen van de plannen. De gemeenteraad stelt de plannen vast en stelt voldoende budget beschikbaar om de plannen uit te kunnen voeren. Zo nodig neemt Leefbaar hiervoor initiatief.
- **Ontmoetingsplekken:** Een ontmoetingsplek in iedere kern en bij voldoende draagvlak onder de inwoners ook in de wijken van Zierikzee. Dorpshuizen blijven het hart van de gemeenschap en staan voor ons niet ter discussie! Ze zijn laagdrempelig en betaalbaar. Ook jongeren voelen zich er thuis en welkom. Jongerenactiviteiten worden in overleg met jongeren georganiseerd.

- **School in de kern:** Basisscholen blijven waar mogelijk in de kern! Fusies tussen scholen vinden alleen plaats op initiatief van de betrokken scholen. Bij nieuwbouw van één school voor meerdere kernen kiezen we een locatie in de kern waar de meeste kinderen wonen. Waar mogelijk combineren we de school met andere voorzieningen zoals kinderopvang en een bibliotheek. In kernen met meerdere scholen willen we deze samenbrengen in één gebouw, zodat kinderen elkaar ontmoeten, samen spelen en leren kennen. Dat kan alleen bij voldoende draagvlak in de kern. Voor kinderen in een kern waar geen basisschool meer is moet het vervoer naar school goed geregeld worden.
- **Speel- beweeg- en sportvoorzieningen:** Elke kern moet (buiten)speel en beweegvoorzieningen hebben zoals bijvoorbeeld sportkooien, trapveldjes, skatebanen, speeltuinen en beweegtuinten. Beweeg- en speelvoorzieningen worden ontwikkeld met inwonersparticipatie. Goede voorbeelden van beweegvoorzieningen waar inwoners hebben geparticipeerd zijn de speeltuin in Burgh-Haamstede, de Skatebaan in Zierikzee en de nog te realiseren beweegtuint Borrendamme en pumtrack Renesse. Leefbaar maakt zich sterk voor goede sportvoorzieningen. Voorbeeld daarvan zijn de kunstgrasvelden bij verschillende voetbalclubs

Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn

We zorgen voor passende, toegankelijke en bereikbare zorg- en welzijnsvoorzieningen in onze kernen.

- **Bereikbare zorg:** Eerstelijnszorg moet in zoveel mogelijk kernen beschikbaar zijn en voor al onze inwoners laagdrempelig bereikbaar zijn. We stimuleren het realiseren van gezondheidscentra met voorzieningen zoals huisarts, fysiotherapeut, tandarts, apotheek en prikpost. In onze dragende kern Zierikzee versterken we het aanbod van tweedelijnszorg via poliklinische spreekuren.
- **Laagdrempelig zorgloket:** Het zorgloket van de gemeente is laagdrempelig en gemakkelijk vindbaar. Het biedt telefonische of persoonlijke ondersteuning op maat voor inwoners die laaggeletterd of niet digitaal vaardig zijn.
- **Investeren in welzijn:** Samen met SMWO, de Dorps- en gemeenschapshuizen, maar ook verenigingen en andere partijen investeren we in welzijn. Zo versterken we preventie en sociale verbinding en beperken we de zorgkosten.

- **Veilig en gezond opgroeien:** Het project ‘Opgroeien in een Kansrijke Omgeving ‘(OKO) heeft als doel dat onze jongeren veilig opgroeien tot zelfredzame volwassenen die volwaardig meedoen in onze samenleving. Met OKO voorkomen we waar mogelijk Jeugdzorg en beperken de duur en de zwaarte van de Jeugdzorg wanneer zorg toch nodig is. Het belang van kind en gezin staan daarbij centraal. We gaan structureel door met OKO.
- **Zelfstandig wonen:** Senioren en inwoners met een beperking worden door mantelzorgers, het eigen sociale netwerk en zo nodig ook zorgprofessionals ondersteund om zo lang mogelijk zelfredzaam en veilig in hun eigen huis in de kern kunnen blijven wonen. Mantelzorg is zwaar en verdient waardering, zorg en ondersteuning van de gemeente.
- **Dagbesteding:** Zinvolle dagbesteding met- en zonder zorg is toegankelijk als algemene voorziening zonder indicatie. Zo kunnen we de stijging van de Wmo kosten beperken bij een toenemend aantal dementerende inwoners zonder dat dat ten koste gaat van de inwoners.
- **Wonen met zorg dichtbij:** Senioren en inwoners met een beperking die niet (meer) zelfstandig kunnen wonen moeten zo dicht mogelijk bij de eigen vertrouwde kern kunnen wonen. Naast de bestaande verpleeghuizen willen wij dat er verspreid over het hele eiland kleinschalige woon-zorgvoorzieningen gerealiseerd worden. Initiatieven daarvoor worden door de gemeente vanuit een positieve grondhouding gefaciliteerd.
- **Pleegzorg:** Pleegzorg biedt jongeren die niet veilig in hun gezin op kunnen groeien een veilig thuis. Met een dalend aantal pleeggezinnen en een groeiende vraag naar pleegzorg is een goede ondersteuning essentieel. We willen onderzoeken of een (tijdelijke) Ontregelaar Pleegzorg, zoals in Groningen, ook in Zeeland verbetering kan brengen.
- **Verlengde Jeugdzorg:** Jongeren die Jeugdzorg nodig hebben mogen op hun 18^e niet tussen wal en schip vallen. Verlengen van Jeugdzorg naar volledige zelfredzaamheid wordt ruimhartig ingezet. Waar nodig volgt blijvende zorg- en ondersteuning, altijd met het kind en het gezin centraal.
- **Dementievriendelijke gemeente:** Schouwen-Duiveland moet uiterlijk eind 2027 door Stichting Alzheimer Nederland zijn gecertificeerd als Dementievriendelijke gemeente.

Bestaanszekerheid, zelfredzaamheid en vitaliteit

- **Heldere informatie:** Informatie van de gemeente moet helder en toegankelijk zijn voor iedereen. Inwoners die moeite hebben met lezen of niet digitaal vaardig zijn worden ondersteund en zo nodig doorverwezen naar de [DigiHulplijn](#) en het [Informatiepunt](#).
- **Voorkomen van schulden en financiële zelfredzaamheid:** We helpen inwoners om financiële problemen te voorkomen en zetten Schuldhulpverlening in waar nodig. Zo nodig worden inwoners langdurig ondersteund bij hun financiële administratie.
- **Toegankelijk minimabeleid:** Al onze regelingen voor inwoners met een laag inkomen zijn eenvoudig vindbaar en begrijpelijk, zodat meer inwoners met een laag inkomen gebruik maken van de ondersteuning waar ze recht op hebben en beter mee kunnen doen in de samenleving.
- **Ondersteuning voor vroegtijdig schoolverlaters:** Jongeren die voortijdig zonder diploma het onderwijs verlaten lopen meer risico op werkeloosheid, armoede en sociale uitsluiting. Via het traject Sterk en de invoering van maatschappelijke diensttijd ondersteunen we hen in het ontwikkelen van vaardigheden en het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen toekomst.
- **Jongeren in beweging:** We stimuleren jongeren om voldoende te bewegen en bij voorkeur minimaal één sport te beoefenen. We zetten daarvoor onder andere buurtsportcoaches, sportvereniging en scouting in.
- **Vitaal Schouwen-Duiveland:** Dit programma blijft een structureel onderdeel van ons beleid om vitaliteit en gezondheid te bevorderen.

Sterke gemeenschappen, sociale samenhang en samenredzaamheid

We vertrouwen op de kracht van de samenlevingen in onze kernen en stimuleren initiatieven die zelfredzaamheid, betrokkenheid, sociale verbinding en samenredzaamheid versterken.

- **Samenredzaamheid:** We steunen initiatieven uit de samenleving die de zelfredzaamheid van inwoners versterken, zoals klussendiensten, hulpcirkels, hulp bij het invullen van formulieren of het bedienen van computers en maaltijden- of boodschappenbezorging.
- **Helden-app:** We willen het gebruik van een *helden-app* introduceren in onze kernen. Inwoners kunnen dan via een speciale alarmknop hulp vragen. Als ze dat doen dan worden alle als held geregistreerde inwoners binnen een straal van 750 gealarmeerd, zodat ze kunnen helpen. De knop en de app werken ook buiten onze gemeente en zijn voor noodgevallen direct gekoppeld aan de alarmcentrale 112.

- **Inclusieve samenleving:** iedereen mag zichzelf zijn, hoort erbij en doet mee. Zo nodig worden inwoners daarbij ondersteund. Discriminatie van wie dan ook en om welke reden dan ook is onacceptabel. We streven naar een cultuur waarin we elkaar aanspreken en met elkaar in gesprek gaan. We stimuleren inwoners die met discriminatie te maken krijgen om dit te melden bij [Discriminatie.nl Zeeland](https://discriminatie.nl/zeeland).
- **Participeren door inwoners:** Inwoners worden betrokken bij ontwikkelingen in hun kern. We gaan de uitdaging aan om ook jongeren te laten participeren en zoeken samen met hen naar participatievormen die aansluiten bij hun leefomgeving en interesses. Jongeren die zelf initiatieven nemen krijgen de ruimte om zelf met hun initiatief aan de slag te gaan en waar nodig worden ze daarbij ondersteund. Dat is goed voor het draagvlak en maakt dat ze er trots op zijn. Een goed voorbeeld daarvan is de nieuwe Skatebaan in Zierikzee.
- **Actief burgerschap:** Scholen hebben een taak om jongeren voor te bereiden op actief burgerschap. Ze kunnen dat onder andere doen door hen op een laagdrempelige en speelse manier te laten ervaren dat participeren leuk is.
- **Jongeren binden aan ons eiland:** We willen onze jongeren aan ons binden zodat ze hier graag willen (blijven) wonen, werken, leven en recreëren. Dat maakt de kans groter dat ze hier blijven of na hun studie weer terug komen naar ons eiland om hier hun toekomst op te bouwen.
- **Vrijwilligers:** We stimuleren onze inwoners om vrijwilligerswerk te doen. Dat bevordert het zelfbeeld, sociale contacten, zelfredzaamheid en verbinding en gaat eenzaamheid tegen. Vrijwilligers zijn het hart en de motor van onze gemeenschappen en ze verdienen waardering en ondersteuning. Met het [Vrijwilligerspunt S-D van SMWO](#) hebben we één gemeentelijk loket voor vrijwilligers en organisaties die vrijwilligers zoeken. De dienstverlening van het vrijwilligerspunt kan verbreed worden en het vrijwilligerspunt moet beter vindbaar worden voor verenigingen en hun vrijwilligers. We willen dat vrijwilligers actief naar dit loket worden verwezen en dat ze er ook een afspraak kunnen maken buiten kantoortijden.
- **Ontmoeting:** Een leefbare samenleving draait om ontmoeting. Samen met verenigingen, dorpshuizen en zorg- en welzijnspartners stimuleren en faciliteren we sociale activiteiten om zelfredzaamheid en sociale verbinding te bevorderen en eenzaamheid te bestrijden.
- **Stads- dorps- en wijkraden als verbindende schakel:** Stads- dorps en wijkraden weten wat er leeft en speelt in de kern of wijk en zijn de verbindende schakel tussen de gemeente en de inwoners van de kern. Ze moeten door de gemeente goed worden ondersteund. Wij blijven dit volgen en nemen zo nodig initiatief om de ondersteuning van de stads-, dorps- en wijkraden nog verder te verbeteren.

Cultuur, cultuurhistorie, erfgoed en evenementen

We koesteren ons cultureel erfgoed en stimuleren een breed cultureel aanbod dat bijdraagt aan identiteit, gemeenschapsleven en een gevarieerd kwalitatief goed recreatief product.

- **Monumenten en erfgoed:** Onze rijks- en gemeentemonumenten zijn mede bepalend voor ons DNA en ze maken deel uit van ons toeristisch-recreatieve product. Ze krijgen voor zover mogelijk een passende functie; dat is de beste manier om ze duurzaam in stand te houden. De Stichting Monumenten Schouwen-Duiveland is daarbij onze meest voor de hand liggende partner. Goede voorbeelden zijn het stadhuismuseum in het oude stadhuis van Zierikzee en de bovenmeesterwoning in Burgh-Haamstede die zal worden toegevoegd aan museum De Burghse Schoole.
- **Poppodium Brogum en jongerenvoorzieningen:** Leefbaar maakt zich al vanaf haar oprichting sterk voor Brogum. Het was een marathon maar in oktober 2025 is het oude Brogum gesloopt. Als alles volgens planning verloopt staat er eind 2026 een modern poppodium dat dienst kan doen als brede culturele voorziening voor met name de jongeren en jongvolwassenen van ons eiland. Brogum kan ook in de toekomst op de steun van Leefbaar rekenen! Ook andere voorzieningen voor jongeren in de kernen die gedragen worden door de lokale gemeenschappen zoals bijvoorbeeld De Pul in Bruinisse hebben onze steun.
- **Musea:** Onze musea vertellen samen het verhaal van Schouwen-Duiveland en haar inwoners door de eeuwen heen. We koesteren nadrukkelijk niet alleen de twee ‘grote’ musea (Watersnood Museum en Stadhuismuseum), maar juist ook de kleinere musea die volledig op enthousiaste vrijwilligers draaien. Het subsidiebeleid voor de (kleinere) musea moet worden herijkt. Het uitgangspunt is dat de subsidie hun in staat stelt toekomstbestendig te zijn.
- **Publiek toegankelijk cultuur historisch erfgoed:** We zijn trots op ons cultuur historisch erfgoed en vinden dat het zoveel mogelijk publiek toegankelijk moet zijn. Dat geldt in ieder geval voor de stadspoorten van Zierikzee en de bunkers van de voormalige Atlantikwall.
- **Immaterieel erfgoed:** We koesteren ons immaterieel erfgoed, zoals Straô, streekdracht en streektaal. We stimuleren initiatieven voor vermelding van ons immaterieel erfgoed op de Internationale UNESCO-lijst van het Immaterieel Erfgoed.
- **Evenementen:** Voor lokale, niet-commerciële evenementen heeft de gemeente één vast aanspreekpunt voor alle zaken rondom de organisatie van het evenement. Om te voorkomen dat er te veel evenementen tegelijk worden georganiseerd wordt er gecoördineerd op basis van een evenementenkalender. De vaste lokale evenementen staan daar standaard op en krijgen voorrang op (commerciële) evenementen zonder lokale binding.

WERKEN

We stimuleren een sterke lokale economie, een gezonde arbeidsmarkt die in balans is en kansen voor onze inwoners om mee te doen.

Landbouw, visserij, (glas)tuinbouw en aquacultuur:

- **Innovatie, verduurzaming en vernieuwing:** We stimuleren innovatie, verduurzaming en vernieuwing van de agrarische- en visserijsector en zetten daar onder andere de structuur van de 'Living Labs' voor in.
- **Bescherming bestaande sectoren en ruimte voor nieuwe kweekculturen:** We blijven ruimte bieden aan de kreeftenvisserij en de ontwikkeling van de mosselsector. We staan positief tegenover nieuwe kweekculturen zoals tapijtschelpen en zeewier, maar die nieuwe kweekculturen mogen niet ten koste gaan van de mosselkweek of andere bestaande vormen van visserij en kweek. Binnendijks viswater moet vergunbaar blijven voor zowel de beroepsvisserij als de hengelsport.
- **Zeekraal en lamsoor:** Het snijden van Zeekraal en lamsoor hoort bij onze cultuur en mag wat ons betreft niet begrenst of beperkt worden.
- **Zuinig op onze Oosterschelde:** We houden een vinger aan de pols bij waterzuiveringen en (toekomstige) ondernemers die proceswater lozen op de Oosterschelde. Staalslakken horen niet thuis in onze kernen en ook niet in onze natuur.
- **In gesprek met vissers, kwekers en agrariërs:** Innovatie in de glastuinbouw moet onderdeel worden van de energietransitie;
- **Overleg met vissers en agrariërs:** Ontwikkelingen die vissers of agrariërs raken, inclusief natuurversterkende projecten, worden vooraf zorgvuldig met hen besproken om nadelige gevolgen te voorkomen of te beperken.
- **Voldoende beschikbaarheid van zoet water:** De beschikbaarheid van voldoende zoet water is niet vanzelfsprekend en cruciaal voor ons eiland. De 'living labs' leveren waardevolle inzichten op, maar lossen het tekort aan zoet water bij lange na niet volledig op. We blijven daarom samen met de provincie en andere partners inzetten op een duurzame oplossing voor het zoetwatertekort zoals bijvoorbeeld aanvoer van zoet water van elders via *De Pupe 2.0*.

Florerende kleinschalige bedrijvigheid

- **Ondernemersloket:** Het ondernemersloket is in 2025 gerealiseerd. Vanuit het ondernemersloket wordt meegedacht in oplossingen. Het ondernemersloket moet de komende jaren in goed overleg met onze lokale ondernemers verder doorontwikkeld worden. We streven naar deregulering. Vanuit het ondernemersloket moeten ondernemers ook ondersteund kunnen worden bij het aanvragen van bovenlokale en Europese subsidies.
- **Innovatievouchers:** We stellen meer en breder innovatievouchers ter beschikking en stimuleren het gebruik ervan, zodat initiatiefnemers professioneel advies in kunnen huren om hun aanvraag volledig en goed te kunnen onderbouwen. Dit zal de kwaliteit, de doorlooptijd en de kans op succes van initiatieven bevorderen.
- **Verplaatsen van bedrijven:** Bestaande bedrijven die beter passen op een bedrijventerrein worden bij uitbreiding gestimuleerd om te verplaatsen. Wie op de huidige locatie wil blijven moet dat onder voorwaarden wel kunnen. Voor vrijkomende agrarische bebouwing komen meer herbestemmingsmogelijkheden.
- **Tweede dienstwoning:** Familiebedrijven moeten een 2^e dienstwoning kunnen realiseren op hun eigen terrein.
- **Faciliteren Bedrijven Investerings Zones (BIZ'en):** We steunen Bedrijven Investeringszones (BIZ'en), waarin alle ondernemers bijdragen aan gebiedsontwikkeling. De gemeente faciliteert de procedures bij oprichting of verlenging. Subsidies voor de BIZ'en en de kernenmanager worden structureel gemaakt.
- **Huisvesting en verblijf medewerkers:** Huisvesting van vaste medewerkers en verblijf voor tijdelijke (seizoens)medewerkers moet voor alle sectoren op ons eiland goed geregeld worden. Ondernemers hebben daarbij ook een verantwoordelijkheid.

Horeca, toerisme en recreatie - Balans tussen levendigheid en leefbaarheid

- **Gezonde balans tussen Leefbaarheid en toerisme:** Horeca en toerisme zijn belangrijk voor de economie en leefbaarheid van ons eiland. Er is bij onze inwoners is nog steeds draagvlak voor toerisme, maar de balans tussen leefbaarheid en toerisme staat wel onder druk. Alleen als we zorgen voor een goede balans tussen leefbaarheid voor onze inwoners en toerisme, kunnen we als eiland leefbaar blijven voor onze inwoners en tegelijkertijd gastvrij zijn voor onze gasten. We handhaven dan ook de eind 2017 ingevoerde stop op nieuwvestiging recreatiebedrijven en de geldende beperkingen op uitbreiding.

- **Wel ‘dagstrandhuisjes’ maar geen slaapaccomodaties op onze stranden:** We blijven tegen slapen in accommodaties op het strand. ‘Dagstrandhuisjes’ blijven wel mogelijk op de locaties waar ze ook nu al toegestaan zijn. De strandhuisjes moeten in de toekomst een passende, op elkaar en de omgeving afgestemde uitstraling hebben.
- **Uitbreiding fietspadennetwerk:** Ons fietspadennetwerk moet worden uitgebreid zodat het overal mogelijk is om buitendijks te fietsen. Er moeten daarnaast verspreid over het eiland kwalitatief goede fietsparkeervoorzieningen (met oplaadmogelijkheden) bij komen. De fiets- en voetpaden en de fietsparkeervoorzieningen moeten goed onderhouden en veilig zijn. Dat geldt ook voor fiets- en wandelpaden op ons eiland die in beheer zijn bij externe partijen zoals het Waterschap of Staats Bosbeheer. Wij spreken deze partijen aan op hun verantwoordelijkheid en gaan bij achterstallig onderhoud en/of onveilige situaties in overleg met de beheerder van het fietspad om zo snel mogelijk tot een passende oplossing te komen. Daarbij zien wij het afsluiten van fiets- en wandelpaden NIET als acceptabele oplossing.
- **Meedenken in oplossingen:** Wij zijn trots op de vele familiebedrijven op ons eiland; Zij laten zien dat herstructurering van een recreatiebedrijf prima kan op een naar de bestaande gasten toe respectvolle en gastvriendelijke manier. Deze bedrijven verdienen respect, maatwerk en een gemeente die met ze meedenkt in oplossingen en vooral in hoe het wél kan.
- **Voorzieningen op recreatieparken toegankelijk voor inwoners:** Voorzieningen op recreatieparken die (onder voorwaarden) toegankelijk zijn voor de inwoners van de kern hebben een meerwaarde voor de leefbaarheid in die kern.
- **Nieuwe horecavisie met aandacht voor jongeren:** Er wordt een nieuwe horecavisie/ horecabeleid opgesteld. We laten jongeren participeren bij de totstandkoming van dit beleid zodat geborgd is dat hun wensen en behoeften ook worden meegenomen in het beleid.

Arbeidsmarkt in balans

- **Doorgaande leerlijn van VMBO naar MBO voor onze vakkanjers:** De economie van ons eiland draait op vakmensen. Meer dan de helft van de leerlingen van ons VMBO kiest een vakgericht profiel dat past bij de voor ons eiland belangrijke sectoren. Een goede overgang van VMBO naar MBO en een MBO dat aansluit op onze lokale arbeidsmarkt is essentieel.
- **Doorgaande leerlijn van HAVO en MBO naar HBO:** De doorstroom van HAVO en MBO naar het (bij voorkeur Zeeuwse) HBO moet beter worden gestimuleerd, vooral in voor ons eiland belangrijke sectoren zoals economie, hospitality en watermanagement. De gemeente biedt stageplekken en traineeships aan.

- **Uitrollen 'Hospitality Hub' naar andere sectoren:** Binnen de op initiatief van Leefbaar Schouwen-Duiveland opgestarte 'Hospitality Hub' is er een doorlopende leerlijn van VMBO tot en met MBO in de richting Horeca, Recreatie en Toerisme. Leerlingen worden in onze lokale bedrijven opgeleid in samenwerking met het Pieter Zeeman Lyceum en SCALDA. Daarbij is volop aandacht voor goed werkgeverschap en goede arbeidsvoorwaarden. Dat vergroot de kans dat onze jongeren op ons eiland blijven wonen en werken. De 'Hospitality Hub' geldt landelijk als een best practice. Wij willen dit concept uitrollen naar andere sectoren op ons eiland.
- **Van bijstand naar economische zelfstandigheid:** Bijstand is bij voorkeur tijdelijk; inwoners in de bijstand worden begeleid naar economische zelfstandigheid. We willen experimenteren met tijdelijk bijverdienen van bijvoorbeeld € 200 per maand zonder korting op de uitkering om werkritme en zelfvertrouwen te bevorderen.
- **Voorbeeldrol gemeente:** De gemeente blijft het goede voorbeeld geven door inwoners met een achterstand op de arbeidsmarkt in te zetten binnen de gemeentelijke organisatie. De gemeente ondersteunt ondernemers die inwoners met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt een kans geven op een (gedeeltelijk gesubsidieerde) betaalde baan in hun bedrijf. Zij moeten goed gefaciliteerd en ondersteund worden bij de begeleiding.
- **Beschut werk bij de Zuidhoek:** Inwoners die ook met begeleiding niet in een reguliere baan kunnen functioneren krijgen een beschutte werkplek op De Zuidhoek. Daarnaast stimuleren we hen om vrijwilligerswerk te doen om een sociaal isolement te voorkomen.

BESTUUR EN BURGERZAKEN

De gemeente is er voor onze inwoners en ondernemers en niet andersom. We streven naar een innovatief, efficiënt en transparant gemeentebestuur dat inwoners en ondernemers centraal stelt.

- **Wees loyaal, koop lokaal!:** We kopen producten en diensten zoveel mogelijk lokaal in. We stimuleren lokale ondernemers om in te schrijven op onze aanbestedingen en geven bij de gunning binnen de geldende regels de voorkeur aan lokale inschrijvingen.
- **Flexibel beleid:** Beleid moet flexibel worden vastgesteld, zodat we door snel en adequaat te handelen in kunnen spelen op actuele maatschappelijke ontwikkelingen.
- **Snelle doorlooptijd van realistische en financieel onderbouwde plannen:** We dereguleren waar dat kan. Inzicht in status en doorlooptijd, bijvoorbeeld via een dashboard bedrijfsvoering, is essentieel voor snelle besluitvorming over realistische en financieel onderbouwde plannen.
- **Innovatieve gemeente:** We willen een innovatieve gemeente zijn. Er mag geëxperimenteerd worden en we accepteren dat niet alle experimenten succesvol zijn.
- **Digitale dienstverlening en persoonlijke service:** Digitale dienstverlening vervangt nooit persoonlijke service. Inwoners die laaggeletterd en/of niet digitaal vaardig zijn moeten telefonisch of persoonlijk goed geholpen worden.
- **Samenwerking met andere gemeenten:** We werken samen met andere gemeenten als dat innovatie in onze dienstverlening en efficiency in onze bedrijfsprocessen bevordert. Onze strategische bedrijfsonderdelen blijven zelfstandig om zelf de regie te houden.
- **Kritisch op Gemeenschappelijke Regelingen:** De gemeenteraad heeft te weinig invloed en grip op Gemeenschappelijke Regelingen. We zijn zeer terughoudend en kritisch op deelname aan niet wettelijk verplichte gemeenschappelijke regelingen. We geven de voorkeur aan een andere samenwerkingsvorm waarbij we afnemer zijn van diensten en/of producten, zodat we via inkoop- of subsidievoorwaarden op onze eigen beleidsdoelen kunnen sturen zonder afhankelijk te zijn van politieke besluitvorming binnen een GR. Als we deelnemen aan een GR dan willen we dat er een regionale raadsadviescommissie wordt ingesteld.
- **Verwachtingenmanagement bij participatie:** Participatie moet doelgericht zijn, goed afgebakend worden en participatie moet worden geborgd in de werkprocessen. Verwachtingenmanagement voorafgaand aan participatie en goede terugkoppeling na afloop zijn essentieel voor succesvolle participatie. De leden van de gemeenteraad zijn gekozen door de inwoners. De gemeenteraad is daarmee de gekozen volksvertegenwoordiging. De gemeenteraad blijft dan ook de eindbeslisser.